

Ärakiri
Ärisaladused on välja jäetud

PEADIREKTOR

OTSUS

18.01.2007.a nr 3-KO

Koondumisele nr 34/2006 OÜ Koduapteek/ OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek loa andmine

1. Koondumine

28.12.2006.a esitas OÜ Koduapteek esindaja Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt OÜ Koduapteek omandab 05.12.2006.a ja 15.12.2006.a sõlmitud osade müügilepingute alusel valitseva mõju OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses. Seega on tegemist koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 29.12.2006.a OÜ Koduapteek, OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek koondumise teate saamise kohta teate väljaandes „Ametlikud Teadaanded”. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

2. Koondumise osalised

KonkS § 20 punktide 2 ja 4 järgi on koondumise osaline ettevõtja, kes omandab valitseva mõju teise ettevõtja üle, ja ettevõtja, kelle üle omandatakse valitsev mõju. Seega on käesoleval juhul koondumise osalisteks OÜ Koduapteek ning OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek.

OÜ Koduapteek on Soomes registreeritud Tamro Oyj kontserni kuuluv ravimite jaemüügiga tegelev ettevõtja, kontserni kuulub ka ravimite hulgimüügi kaubaturul tegutsev Tamro Eesti OÜ. Tamro Oyj kuulub omakorda PHOENIX International Beteiligungs GmbH (Saksamaa) kontserni.

OÜ Posti Apteek on äriühing, millele kuulub üks apteek Haapsalu linnas. OÜ Viimsi Apteek tegeleb samuti apteegiteenuse osutamisega, omades ühte põhiapteeki ja kahte haruapteeki Viimsi vallas.

3. Õiguslik hinnang

3.1. Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 100 miljonit krooni ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 30 miljonit krooni.

OÜ Koduapteek 2005.a majandusaasta käive Eestis (konsolideeritud koos Tamro Eesti OÜ-ga) oli 847,2 miljonit krooni.

OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek 2005.a käive Eestis oli kokku 11,5 miljonit krooni.

Vastavalt KonkS § 24 lõikele 7 juhul, kui eelneva kahe aasta jooksul on üks ja sama ettevõtja või samasse kontserni kuuluv ettevõtja omandanud valitseva mõju ettevõtjate üle, kes tegutsevad Eestis ühes ja samas majandusharus, peab selle ettevõtja käive, kelle üle omandatakse valitsev mõju, sisaldama ka nende ettevõtjate käivet, kelle üle on valitsev mõju omandatud koondumisele eelneva kahe aasta jooksul.

OÜ Koduapteek omandas 31.01.2006.a valitseva mõju OÜ Nõmme Linnaapteek, OÜ Ahtme Apteek, OÜ Nõmme Vana Apteek, OÜ Rahva Rohud, OÜ Narva Kesklinna Apteek ja OÜ Kohtla-Järve Apteek üle, mistõttu tuleb OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek käivetele liita eelnimetatud äriühingute 2005.a käibed kokku 54,9 miljonit krooni. Seega ületavad koondumise osaliste käibed KonkS § 21 lg 1 sätestatud käibemäärasid, mistõttu kuulub käesolev koondumine kontrollimisele.

OÜ Koduapteek on eelneva kahe aasta jooksul omandanud veel muid apteeke, kuid kuna kontrolli kohaldamiseks vajalik käibekriteerium on täidetud juba eelmärgitud apteekide käivete liitmisel, siis ei ole varasemalt omandatud apteekide käibeid enam liidetud.

3.2. Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

3.2.1. Apteegiteenuse kaubaturg

Käesoleva koondumise osalised tegelevad apteegiteenuse osutamisega. Ravimiseaduse § 29 lg 1 järgi on apteegiteenus ravimite jaemüük või muul viisil väljastamine koos sellega kaasneva nõustamisega ravimite sihipäraseks ja ratsionaalseks kasutamiseks ning kasutaja teavitamisega ravimi õigest ja ohutust kasutamisest ja säilitamisest ning ravimite ekstemporaalne ja seeriaviisiline valmistamine ja jaendamine. Apteegid jagunevad üldapteekideks, veterinaarapteekideks ja haiglaapteekideks. Käesoleva koondumise osalised tegutsevad üldapteekide poolt apteegiteenuse osutamisega.

Apteegiteenuste kaubaturg on määratletud läbi apteegiteenuse tegevusloa omajate. Euroopa Komisjon on ravimite jaemüüjate koondumiste puhul käsitlenud kaubaturuna kaubaturgu, kus tegutsevad vastavat tegevusloa omavad ettevõtjad. Euroopa Komisjon on eristanud apteegiteenuste, ravimite hulгимüügi ja ravimite tootmise kaubaturge. Kuna kõik apteegiteenuse tegevusloa omajad omavad seadusest tulenevat kohustust müüa kõiki Eestis registreeritud müügiloaga ravimeid, on ostja seisukohalt ühe apteegi poolt osutatav apteegiteenus täielikult asendatav või vahetatav teise apteegiteenuse tegevusloa omaja poolt osutatava apteegiteenusega (Konkurentsiameti otsus 23.11.2005.a nr 54-KO).

Et apteegiteenus oleks asendatav, on selle osutamise geograafiline ala piiritletud vastavalt tegevus- või haardepiirkonnale, mis hõlmab apteegi ümber olevat territooriumi, kus asuvatel ostjatel on sõiduvahendi abil võimalik jõuda apteeki 30 minutiga. Koondumise osaliste tegevuskohtadest lähtuvana võib antud koondumise puhul piiritleda apteegiteenuste osutamise geograafilisteks piirkondadeks Tallinna (koos lähipiirkonnaga) ning Haapsalu.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006.a määruse nr 69 „Koondumise teate esitamise juhend” § 8 lg 3 p 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ning koondumine viib vähemalt 15 protsendilise turuosani.

Käesoleva koondumise osaliste äritegevus kattub horisontaalselt Tallinnas. OÜ Koduapteek ja OÜ Viimsi Apteek tegutsevad Tallinna apteegiteenuste kaubaturul. Kuna koondumise osaliste ühine turuosa Tallinnas on 19,5%, siis on tegemist horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga.

OÜ Koduapteek ei tegutse koondumise eelselt Haapsalu apteegiteenuste kaubaturul, mistõttu horisontaalselt kattuvat kaubaturgu selles piirkonnas ei teki.

Ravimiameti andmetel oli Eesti üldapteekide (jaemüügiapteekide) käive 2005.a 2472,7 miljonit krooni, 2006.a kolme kvartali käive – 2013,2 miljonit krooni, s.h Tallinnas 2005.a - 1029,3 miljonit krooni ja 2006.a kolme kvartali käive 847,5 miljonit krooni. Seisuga 01.01.2006.a oli Eestis kokku 524 üldapteeki, neist 328 põhiapteeki ja 196 haruapteeki.

3.2.2. Ravimite hulгимüügi kaubaturg

OÜ-ga Koduapteek samasse kontserni kuuluv Tamro Eesti OÜ tegutseb ravimite hulгимüügi kaubaturul, mis on turustamise järgneval tasandil vertikaalselt seotud apteegiteenuse kaubaturuga, kus tegutsevad koondumise teised osalised OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek.

Ravimiseaduse § 26 lg 1 järgi võib ravimeid hulgi müüa ja väljastada ainult ravimite hulгимüügi ja ravimite tootmise tegevusloa omaja. Sama seaduse § 26 lg 4 järgi võib ravimite hulгимüügi korras ravimeid müüa ainult apteegiteenuse osutamise, ravimite tootmise ja ravimite hulгимüügi tegevusloa omajatele. Ravimite hulгимüüja kauba

ostjateks on käesoleval juhul apteegiteenuse osutajad. Euroopa Komisjon lähtub kaubaturu määratlemisel üldtunnustatud rahvusvahelisest tegevusalade klassifikaatorist NACE, mille G.51.46 klassis on märgitud ravimite hulгимүүк. Konkurentsiamet on oma 23.11.2005.a otsuses nr 54-KO jõudnud seisukohale, et kõik hulгимүүгигуст omavad ettevõtjad on ostja, s.o apteegiteenust osutavate ettevõtjate seisukohalt suures osas vahetatavad või asendatavad ning ravimite hulгимүүгиг каubaturgu tuleks piiritleda Eesti territooriumiga. Sellest tulenevalt on käesoleva koondumise puhul määratletud kaubaturuna ravimite hulгимүүгиг каubaturg Eestis, kus ühe hulгимүүгигана tegutseb OÜ-ga Koduapteek samasse kontserni kuuluv Tamro Eesti OÜ.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006.a määruse ne 69 „Koondumise teate esitamise juhend” § 8 lg 3 p 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturg selline kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb koondumise teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25 protsenti.

Käesoleva koondumise puhul on ühed osalised OÜ Posti Apteek ja OÜ Viimsi Apteek, kes tegelevad apteegiteenuse osutamisega Tallinnas ja Haapsalus ja teise osalisega OÜ Koduapteek samasse kontserni kuuluv Tamro Eesti OÜ, kes tegeleb ravimite hulгимүүгига Eestis. Tamro Eesti OÜ varustab apteeke ravimitega. Kuna Tamro Eesti OÜ turuosa Eesti ravimite hulгимүүгиг каubaturul oli Ravimiameti andmetel 2003 – 2005.a üle 25%, siis on käesoleva koondumise puhul tegemist vertikaalselt mõjutatud ravimite hulгимүүгиг каubaturuga.

Ravimiameti andmetel oli Eesti ravimituru hulгимүүгиг маht 2003.a 1 595 miljonit krooni, 2004.a – 1 920 miljonit krooni ja 2005.a 2 012 miljonit krooni.

3.3. Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiameti peadirektor või tema asetäitja koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi каubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal каubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel каubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi omamist eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal каubaturul tegutsevatele ettevõtjale kuulub каubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

3.3.1. Apteegiteenuse каubaturg

Ravimiameti andmetel oli Tallinnas 2007.a alguses 141 apteeki, millest 83 põhiapteeki ja 58 haruapteeki. Apteegid (välja arvatud haiglaapteegid) võib jagada kolme rühma: apteegiketid, mis on omandisuhetes hulгимүүгигatega; sõltumatud apteegiketid ja sõltumatud apteegid. Ravimituru arengu suundumuseks Eestis on ettevõtjate

integratsioon vertikaalsel tasandil. Iseloomulik sellele on ravimite hulgimüüjatega seotud apteegikettide olemasolu. Hulgimüüjatega omandisuhete kaudu seotud apteegikettide apteekide iseloomustab kõrge lojaalsus kontserni hulgimüüjale, kellelt nad teevad peamised ostud, mistõttu teistelt hulgimüüjatelt ostetavate kaupade osakaal on nende apteekides väike. Sõltumatud apteegid teevad koostööd erinevate hulgimüüjatega.

Ravimite hulgimüügiga tegeleva Tamro Eesti OÜ-ga samasse kontserni kuuluv OÜ Koduapteek omab Tallinnas 23 apteeki. Käesoleva koondumise tulemusel omandab OÜ Koduapteek 3 apteeki Viimsi vallas, mis suurendab tema turuosa Tallinna piirkonnas [...]. Apteegikett kasutab „Apteek1” sümboolikat.

OÜ Koduapteek suuremad konkurendid Tallinna apteegiteenuste kaubaturul on:

- 1) Ravimite hulgimüügiga tegeleva AS-i Magnum (endise ärinimega AS Magnum Medical) tütarettevõtja Terve Pere Apteek OÜ (endise ärinimega OÜ Parimex Invest), kes omas 2007.a algul Tallinnas 32 apteeki ja turuosa 2005.a – [...] % ning 2006.a 3 kvartali jooksul – [...]%. Apteegikett kasutab kaubamärki „Apotheka”;
- 2) Ravimite hulgimüügiga tegelevate Nordic Pharma OÜ ja AS-iga Magnum omandisuhete kaudu seotud OÜ Patrika, kes omas 2007.a algul Tallinnas 18 apteeki ja turuosa 2005.a [...] % ning 2006.a 3 kvartali jooksul – [...] %. Apteegikett kasutab sümboolikat „Farmacia” (endine sümboolika „Apteek 5+”);
- 3) 2004.a Tallinna apteegiteenuste turule sisenenud Baltimaade ühte suuremasse apteegiketti kuuluv OÜ Euroapteek, kes omas 2007.a algul Tallinnas juba 12 apteeki;
- 4) Ülikooli Apteegi OÜ, kes omab Tallinnas 6 apteeki;
- 5) AS Remedium Kalamaja Apteek hinnangulise turuosaga 2005.a 3%.

Apteegiteenuste kaubaturule sisenemisel esineb juriidilisi tõkkeid, kuna alates 01.01.2006.a hakkasid kehtima piirangud, mille järgi linnas tegutsemiseks ei anta välja uusi üldapteegi tegevuslubasid ega saa luua uusi üldapteegi struktuuriüksusi ega muuta üldapteegi, sealhulgas üldapteegi struktuuriüksuse tegutsemiskohta, kui Ravimiameti ja Statistikaameti andmetel on selles linnas ühe üldapteegi kohta vähem kui 3000 elanikku. Kaubaturule sisenetakse reeglina läbi rendilepingute uuendamise vanade apteekide asukohtades ja uute apteegipindade avamisega peamiselt uutes kaubanduskeskustes. Koondumise teate esitaja andmetel Tallinnas hetkel uusi tegevuslubasid välja ei anta, kuna ravimiseaduses sätestatud piirmäärad on täidetud. Ravimiseadus sätestab ka piiranguid apteegi omanikeringile ning keelab apteegi juhatajal töötada samaaegselt ravimite tootmise või hulgimüügi tegevusloa omaja juures.

3.3.2. Ravimite hulгимüügi kaubaturg

Ravimite hulгимüügi kaubaturule sisenemisele ei esine olulisi juriidilisi tõkkeid. Piiranguid kaubaturul tegutsevate ettevõtjate arvule kehtestatud ei ole. Samas ravimite hulгимüügi tegevusloa omava eraõigusliku juriidilise isiku osanikuks või aktsionäriks ei või olla üldapteegi tegevusloa omaja ja tema tütarettevõtja.

OÜ-ga Koduapteek samasse kontserni kuuluva Tamro Eesti OÜ turuosa Eesti ravimite hulгимüügi kaubaturul oli 2003.a – 30,1%, 2004.a – 29,9% ja 2005.a – 30,5%.

Lähimate konkurentide turuosad ravimite hulгимüügi kaubaturul olid järgmised:

AS Magnum 2003.a – 47,8%, 2004.a – 42,4% ja 2005.a – 25,9%;

Apteekide Koostöö Hulгимüük OÜ 2005.a – 15%;

Nordic Pharma OÜ 2003.a – 3,1%; 2004.a – 4,7% ja 2005.a 10%;

Oriola AS 2003.a - 5%; 2004.a - 5,8% ja 2005.a - 6%;

TopMed AS 2003.a - 4,4%; 2004.a – 4,6% ja 2005.a – 5%.

Ravimite hulгимüügi kaubaturule on iseloomulik suundumus, et ravimite hulгимüüjad varustavad põhiliselt ise oma kontserni kuuluvaid apteeke või omandisuhete kaudu seotud apteeke. Seega hakkab ka käesoleva koondumise järel omandatavate apteekide peamiseks varustajaks olema Tamro Eesti OÜ. Ettevõtjad, kelle üle OÜ Koduapteek käesoleva koondumise raames omandab valitseva mõju, ostsid juba koondumise eelselt keskmiselt 50% oma kauba kogumahust Tamro Eesti OÜ-st. Arvestades Tamro Eesti OÜ tootevalikut, saab nimetatud ettevõtete ostude kogumaht Tamro Eesti OÜ-st olla maksimaalselt 90%. Arvestades eeltoodut ning OÜ Viimsi Apteek ja OÜ Posti Apteek positsiooni apteegiteenuse kaubaturul, ei mõjuta käesolev koondumine kuigi palju Tamro Eesti OÜ turuosa ravimite hulгимüügi kaubaturul.

3.3.3. Järeldused

Käesoleva koondumise tulemusel suureneb apteegiteenust osutava OÜ Koduapteek turuosa 3 apteegi omandamisega Tallinna piirkonnas [...] % võrra ning kujuneb ligikaudu [...] % suuruseks. Tamro Eesti OÜ turuosa ravimite hulгимüügi kaubaturul koondumine isegi sel määral ei suurenda.

Apteegiteenuste kaubaturul Tallinnas on OÜ Koduapteek peamised konkurendid Terve Pere Apteek OÜ (turuosa 29%) ja OÜ Patrika (turuosa 2005.a 13% ja 2006.a 18%). Enamik Tallinna apteeke on ühinenud apteegikettidesse või töötavad ühtse sümboolikaga. Ravimituru suundumuseks Eestis on apteegiteenuste ja ravimite hulгимüüjate integratsioon vertikaalsel tasandil, mida iseloomustab hulгимüüjatega seotud apteegikettide (Apotheka, Apteek1, Farmacia) olemasolu ja laienemine. Hulгимüüjatega seotud apteekidele pakuvad tugevat konkurentsi konkreetse ärimudeliga apteegiketid (Euroapteek, Yliopiston Apteekki), kelle turuosad on jõudsalt kasvanud, samuti sõltumatud apteegid.

Arvestades konkurentide arvu ja nende majanduslikku ja finantsjõudu, kaubaturgude struktuuri ning turuosaliste turuosasid, ei tekita OÜ Koduapteek ning OÜ Viimsi Apteek ja OÜ Posti Apteek koondumine ühelgi kaubaturul turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lg 1 mõistes. Koondumise osaliste positsioon apteegiteenuste kaubaturul ega ka ravimite hulгимүүgi kaubaturul ei võimalda neil ega nendega samasse kontserni kuuluval ravimite hulгимүүjal ka koondumise järgselt tegutseda sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Seega ei esine käesoleva koondumise puhul KonkS § 22 lg 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

3.4. Hinnang koondumisega seotud konkurentsipiirangule

Konkurentsiamet on seisukohal, et 05.12.2006.a ja 15.12.2006.a sõlmitud Lepingute punktis 5.2 sätestatud konkurentsipiirangut kolmeks aastaks võib lugeda koondumisega otseselt seotuks ja selle jõustamiseks vajalikuks, kuna sellega tagatakse omandatava vara väärtuse säilimine selle üleminekul müüjalt ostjale.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 punktist 1

Otsustan:

Anda luba OÜ Koduapteek ning OÜ Viimsi Apteek ja OÜ Posti Apteek koondumisele.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

Peeter Tammistu